

III, 272); (LzVargas, 1774, biblgr. II, 107). Cf. J. M. Ros Biosca, *Hist. de Fuente la Higuera* (Val., C. Cult. Val., 336 pp. 4.º, 1921).

EL FIGARÓ, poble de creixença recent, agre. de Montmany. No ha format mai municipi ni parròquia, ni en el S. XIX, si bé se li féu esgl. al tombant del segle (GGC, 173), per l'augment que rebé en fer-s'hi estació ferroviària de la línia Bna.-Vic-St. J. Abad. Decidir en forma resolta la discrepància entre aquesta grafia, adoptada per la Companyia, i la petita administració municipal que s'hi ha fet després, i la gr. *Figueró* adoptada per *AlcM*, *Enc. Cat.* i altres (jo mateix ho he escrit així algun cop), no és possible no havent-hi altra documentació més antiga: depèn de si és derivat de *figa* i *figuera* per la via natural de dim. de *figuer/figuera*, els mots ben coneguts, cosa molt versemblant, indiscutible en principi; però no es pot descartar del tot que vingui d'un mot *figar* (collectiu format directament sobre el ll. *FIGUS* que en ll. arcaic havia significat 'figuera').

Això resta, però, excessivament hipotètic: ni *AlcM* ni jo no sabem cap testimoni de l'existència d'aquest mot, i li resta probabilitat, en alt grau, el fet que *FIGUS* ni en català ni en oc. ni en fr., no ha deixat continuació: ni en el sentit de 'figuera' ni en el de 'figa' sinó sols en el de 'tumor' (vergonyós o d'animal). Si almenys el nom es repetís força en toponímia, fóra menys inversemblant, però de fet només hi ha notícia d'una pda. rural (mines) a la Segarra (te. St. Martí Seseuioles).² Resta, doncs, possible en mera teoria, car s'hi pot comparar:

El Guixaró, pda. de Casseres de Bgd. segons el N.C.E.C.; però tampoc aquest es basa sinó en una grafia recent, i tampoc aquí se li pot reconèixer una base *guixar*, sinó *guixer* o *guixera*; el mateix podem dir d'un mas de *Figarell* del te. de Muntanyola (Osona) per més que d'aquest se citi una grafia *Figarel* atribuïda al S. XIV en *BABL VIII*, 382, en què ja la *a* i la *e* pretòniques sonaven igual, *a*, no sols en el S. XIV, sinó força abans (sobretot quan seguia una *r*); i *La Figarenya*, raval de Migjorn Gran (Men. XLIV, 24.9) que més aviat s'hauria de grafiar *Figuerenya*. En canvi el fet cert i indiscutible és que són mots vius de tots temps *figuera* i *guixera*, i també els masculins *figuer* (arbre): ja a. 1016, *DECat II*, 1016a32; 1034, (*BABL VI*, 53); i *guixer*, sinònim de *guixera* 'mena de guix' (*DAG*, i passim en top.). «Decideixi l'ús», solia dir Mestre Fabra en casos semblants on quedava algun escrípol contra una reforma ortogràfica. Però és gran a favor de la *e* l'exemple dels següents.

FIGUEROLA

(1) Lloc antic del Solsonès, doc. *Figuerola* a. 1026, junt amb *Claret* [dit de *Figuerola*], en te. de Llanera (llegit a l'Arxiu de Solsona).

(2) *Figuerola d'Orcau*. Pron.: *figəròla* a Palau de Noguera (Casac. 1920).

MENCIONS ANT. 1257-69: *Figuerola* (PPujol, Docs. Vg. Urg., 17.3); 1359: *Figuerola* (CoDoACA

XII, 74).

(3) *Figuerola* a l'Alt Cp. Tarr. Pron.: *figəròla* a Vilabella (Casac. 1920), 1961 a Vila-seca.

MENCIONS ANT. 980: «*Capra* afr. Ponte de Armentera, torrente de *Figuerola*» (Udina. *Arch. Condal*, 364.11); 1007: *Figuerola* (Ll. Bl. de Stes. Creus, § 6); 1076: *serra de Figuerola* (Morera, *Tarr. Cr. I*, § 81, i Ll. Bl. de Stes. Creus, § 16); 1194: *Figuerola* (Mas, N. H. Bna. XIII, 503); 1359: *Figuerola* (CoDoACA XII, 39).

(4) agre. a Les Piles (Alt Gaià). Pron.: *figəròla* a Sta. Col. Q. (Casac. 1920).

MENCIONS ANT. 1132: castrum de *Figuerola* (Ll. Bl. de Stes. Creus, § 36; i altres cites, § 37.41); 1151: *Figuerola* (Kehr, *Papsturk.*, 309); 1274: id. (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 470); 1359: Sent Galart e *Figuerola* (CoDoACA XII, 54).

(5) *Figuerola* de Meià, te. Fontllonga. Pron.: *figəròla* a Àger (1920, Casac.).

MENCIONS ANT. 1339: *Figuerola* (CoDoACA XII, 79); c. al S. XVI, cit. junt amb *Cofita* (Esp. *Sagr.* XLVIII, 219).

(6) *Figuerola*, poblat antic, dependent de Morvedre, que en aquesta forma (i les variants *Figuerol*, *Figuerales*) apareix citat a 5 passatges del *Rept.* de Val., (pp. 200, 503 etc.); era vora Gilet; SSiv. (230) el troba citat de nou com *Figueroles de Morvedre* l'a. 1325.

(7) A distingir de FIGUEROLS d'Alcalatén, poble situat molt més al N., a 4 k. de Lluçena en el camí de Cast. Pna.: segons GGRV, fou donat pel conquistador als Orrea de Aranda. Sembla que el nom s'explica pel fet que exposa Cavanilles (I, 93), que tota aquella rodalia era molt adequada per a les figueres, però s'han abandonat, i tanmateix «las pocas que quedan se mantienen muy lozanas», tot i que els seus 1000 veïns es dediquen a altres conreus; *figeròles* oït a un home de Lluçena, 1935. *AlcM* en cita el gentilici *figueroler* i una dita tòpica: «a *Figueroles* / no vages a soles / que les xiques ---». Bibliografia o carta de població en LzVargas (c. 1774) I, 232.

LA FIGUEROSA, poble de Segarra, entre Cervera i Guissona. Pron.: *la figəròzə* a Freixenet (1920, Casacuberta).

MENCIONS ANT. 1075: el castell de *ipsa figerosa* depenia de Guissona (GGC, p. 96); 1099, en l'Acta de consagració de l'esgl. de Guissona, el bisbe d'Urgell li assigna les esgl. de «*Concabella --- Paiarges, Cunil, Rivo d'Ovelles, Figerosa, Luçano ---*» (MarcaH., 1210, 45); 1105: *Figerosa* (GGC, 396); 1151: *Figerosa* (Kehr, *Papsturk.*, 329); 1180: *Ficarosa* (Kehr, *Papsturk.*, 498); 1359: *Figerosa, La Figerosa* (CoDoACA XII, 47, 59).

FIGAMAR, pda. muntanyenca de l'Alt Conflent, entre Fontpedrosa, Llar i Aiguatèbia. Planell i Roc de *figəmə*, oït a Fontpedrosa i a Llar (XXIII, 139, 143, 145.19); del ll. *FIGUS AMARUS* 'figuera silvestre, cabrafiguera'.

MENCIONS ANT. 1643: *Figamá, al boratori de*